

RIJEC UDAJA KAO IZRAZ NERAVNOPRAVNOSTI ŽENA

U Vjesnikovu prilogu Sedam dana od 21. ožujka ove godine čitateljica V. K. iz Zagreba je objavila članak pod naslovom »Zašto bi brat bio važniji« u kojem na primjeru svoje obitelji govori pomalo ogorčeno o neravnopravnom položaju žena u današnjem našem društvu i zalaže se za njihovu punu ravnopravnost.

Kao primjer neravnopravnosti ona posebno navodi riječ udaja i predlaže da se ona zamijeni riječju vjenčanje. — »Naša žena odnosno djevojka koja radi i ulazi u brak te s mužem zajednički izgrađuje dom, od žlice do auta' ne udaje se više i ne 'daje' se više, pa bi bilo prikladnije za oboje da se kaže: vjenčali su se, oni su vjenčani, a ne oženjen i udata.«

Borba za ravnopravnost žena prenesena je eto i na područje lingvistike, ali s lingvističkog stanovišta ne može biti što ova čitateljica hoće. Evo zašto:

Riječ udaja je izvedena od staroslavenskoga oblika *vъdati*, a njezino je izvorno značenje bilo dati komu kćer za ženu, jer je žena u prošlosti udajom prelazila u muževu kuću. To je značenje za današnju svijest daleko i ne može utjecati na neravnopravnost žena.

Po istoj bi logici izraz neravnopravnosti bila i riječ žena u odnosu na riječ muž ako se uzme u obzir njihovo izvorno značenje. Riječ žena potječe od indoevropske riječi *gʷenā koja je u vezi s indoevropskim korijenom **ǵen-* koji znači »rađati«, dok je riječ muž po postanku najbliže germanskom *mann* koje je nastalo od indoevropskog korijena *men, a znači »misliti — upravljati — gospodariti« (Etimologijski rječnik P. Skoka).

I riječ žena i riječ muž su nastale u davnoj prošlosti i bile su izraz prilika u tadašnjoj patrijarhalnoj obitelji. Razvojem ljudskoga društva mijenjalo se

stanje u obiteljskom životu, ali su izrazi koji označuju međusobne odnose ostali isti i dalje. Otuda i danas oštra opreka između riječi žena — muž, udaja — ženidba, udati (se) — ženiti (se), udana — oženjen. S lingvističkog stanovišta u tome nema ništa loše jer razgraničena upotreba ovih pojmova povećava jezičnu izražajnost.

Čitateljica nadalje predlaže u ime ravnopravnosti upotrebu riječi vjenčanje umjesto riječi udaja i ženidba.

Riječ vjenčanje ima izvorno značenje u obrednom stavljanju vijenca na glave mladenaca ili samo mladenke prilikom sklapanja braka. Ta je riječ živa i u današnjem našem jeziku i vezana je, kao i u prošlosti, uz sam obred sklapanja braka i odnosi se na mušku i žensku osobu zajedno, te ne može zamijeniti riječi udaja i ženidba koje imaju svoje razgraničeno značenje. Može se reći oni su vjenčani ili vjenčali su se, ali ona je udana, a on je oženjen.

U književnom su jeziku potrebne riječi udaja i ženidba, kao i riječ vjenčanje, ali svaka u svom značenju. Književni se jezik ne može odreći njihovih razlikovnih vrijednosti. Većom mogućnošću razlikovanja značenja jezik se obogaćuje, a ukidanjem razlikovnosti osiromašuje.

Predloženom promjenom čitateljice Vjesnika V. K. ravnopravnost žena ne bi ništa dobila, ali bi jezik sigurno izgubio.

Franjo Tanocki